

Rodzaje koalicji partyjnych

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Gra interaktywna](#)
- [Sprawdź się](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Bibliografia:

- Źródło: Marek Chmaj, Wojciech Sokół, *Mała encyklopedia wiedzy politycznej*, Toruń 1998, s. 7–29.
- Źródło: Arkadiusz Lewandowski, *Akcja wyborcza Solidarność. Centroprawica w poszukiwaniu modelu współpracy*, dostępny w internecie: depot.ceon.pl [dostęp 27.11.2020 r.].
- Źródło: Walenty Baluk, *Wybory parlamentarne i przetargi koalicyjne na Ukrainie w 2014 roku*, dostępny w internecie: journals.umcs.pl [dostęp 27.11.2020 r.].

- Źródło: *Fakty. Bundestag w skrócie*, 2020 r., dostępny w internecie: btg-bestellservice.de [dostęp 17.03.2021 r.].
- Źródło: Ziemowit Jacek Pietraś, *Decydowanie polityczne*, Warszawa-Kraków 1998, s. 197.
- Źródło: Andrew Heywood, *Politologia*, Warszawa 2006, s. 326.
- Źródło: Alexander Rapoport, 1970, s. 52.

Rodzaje koalicji partyjnych

Źródło: Daria Shevtsova, domena publiczna.

Materiał jest częścią serii **„Inne spojrzenie”**.

Często można usłyszeć takie sformułowania, jak „koalicja rządowa”, „trudności w sformułowaniu koalicji”, „przystąpili do koalicji na rzecz...”. Czym jest właściwie koalicja, jakie są jej rodzaje i jaką funkcję pełni w systemie politycznym? Czy możliwe jest funkcjonowanie państwa demokratycznego bez tworzenia się koalicji partyjnych?

Twoje cele

- Scharakteryzujesz różne rodzaje koalicji partyjnych.
- Wyjaśnisz, czym jest koalicja i jaką rolę odgrywa w systemie politycznym.
- Przeanalizujesz wady i zalety różnych typów koalicji.

Przeczytaj

Czym jest koalicja?

Koalicja jest związkiem dwóch lub więcej podmiotów, zawartym w celu realizacji wspólnych zamierzeń.

W [teorii gier](#) zakłada się, że koalicja jest grupą celową. Jest więc ona:

((Ziemowit Jacek Pietraś

Decydowanie polityczne

zespołem uczestników gry, powstającym w celu skoordynowania wyboru wspólnych strategii, zwiększenia udziału graczy w podziale dodatkowych użyteczności czy jakimkolwiek innym celu ważnym dla uczestników gry. Najogólniej formułowanym celem koalicji jest stworzenie najsilniejszego ugrupowania graczy w celu zdobycia całej użyteczności i dokonania jej podziału między członków koalicji zwycięskiej. Tym samym każdy z uczestników gry koalicyjnej dąży do tego, aby znaleźć się w koalicji zwycięskiej.

Źródło: Ziemowit Jacek Pietraś, *Decydowanie polityczne*, Warszawa-Kraków 1998, s. 197.

Koalicja gabinetowa

Najczęściej jednak o zjawisku [koalicji](#) mówimy w związku z formowaniem i utrzymaniem rządu. Wówczas jest to [koalicja gabinetowa](#). To właśnie teki ministerialne, nade wszystko zaś stanowisko szefa rządu, stanowią przedmiot międzypartyjnej rywalizacji lub przetargów w negocjacjach między ewentualnymi partnerami koalicyjnymi. Co jednak najistotniejsze: proces formowania rządu oraz jego trwałość są traktowane, na ogół zgodnie, jako jeden z najważniejszych wskaźników stabilności politycznej.

Zaprzysiężenie koalicyjnego rządu Mateusza Morawieckiego, 15.11.2019

Źródło: Kancelaria Sejmu / Aleksander Zieliński, licencja: CC BY 2.0.

Koalicja gabinetowa, według Kaare Stromaa, to układ parlamentarnych partii politycznych, które:

- osiągnęły porozumienie co do konieczności realizacji wspólnego celu lub kilku odrębnych celów;
- zdecydowały się na użycie pozostających w ich dyspozycji zasobów politycznych dla realizacji wspólnego celu (celów);
- stworzyły mniej lub bardziej zinstytucjonalizowany układ powiązań, umożliwiający m.in. wzajemne komunikowanie, szybki obieg informacji i w konsekwencji optymalizację procesu podejmowania decyzji w układzie kooperacji międzypartyjnej; wszystkie te działania zostają podjęte w celu zagwarantowania realizacji wspólnego celu programowego;
- uzgodniły zasady i sposób rozdziału zysków politycznych, w tym np. stanowisk ministerialnych, w procesie realizacji celu programowego.

Podsumowując rozważania definicyjne, można ogólnie skonstatować, że koalicja partyjna to:

((Marek Chmaj, Wojciech Sokół

Mała encyklopedia wiedzy politycznej

wybór ze zbioru możliwości w danych warunkach (układu sił w parlamencie, nastrojów politycznych elektoratu, determinacji poszczególnych ugrupowań do rządzenia itp.) takiej konfiguracji

partyjnej, która w sposób optymalny zapewnia realizację postawionych celów. Polityka koalicyjna stała się ważnym elementem polskiego życia politycznego dopiero w warunkach demokratycznej transformacji ustrojowej.

Źródło: Marek Chmaj, Wojciech Sokół, *Mała encyklopedia wiedzy politycznej*, Toruń 1998, s. 7–29.

Przez pojęcie **polityki koalicyjnej** należy rozumieć ogół działań podejmowanych przez partie polityczne w celu utworzenia i utrzymania gabinetu rządowego. W większości zachodnioeuropejskich demokracji podział tek ministerialnych jest przedmiotem negocjacji i przetargów prowadzonych przez elity partyjne. Partie polityczne dążą do tego, by realizować funkcję rządzenia. Jak wskazuje praktyka polityczna, motywacje sprowadzające się do maksymalizacji swojego udziału w sprawowaniu władzy państwowej są nie mniej ważne od programowych. Wzajemnie się zresztą warunkują. W swych działaniach partie polityczne są jednak ograniczone ideologicznymi lub wpływającymi bezpośrednio z istniejących podziałów socjopolitycznych zobowiązaniami czynionymi wobec wyborców. A zatem nie wszystkie koalicje, korzystne z matematycznego punktu widzenia, są politycznie możliwe.

Zawiązanie Koalicji Europejskiej do startu w wyborach do Parlamentu Europejskiego, 2019 r. Sprawdź, jak w ciągu ostatnich lat zmienił się kształt tego sojuszu.

Źródło: Platforma Obywatelska RP, licencja: CC BY-SA 3.0.

Koalicje minimalnie zwycięskie

W literaturze przedmiotu funkcjonują różne modele wyjaśniające gry koalicyjne. Wśród koncepcji teoretycznych przedstawiających proces tworzenia koalicji warto zwrócić uwagę

na teorii koalicji minimalnie zwycięskich. Opierały się na założeniu, że zasadniczym motywem działania polityków jest chęć zdobycia stanowisk publicznych i stanowi to cel sam w sobie. O powstaniu takich czy innych koalicji decyduje zatem arytmetyka parlamentarna. Próbowano więc snuć przewidywania co do konfiguracji koalicji, biorąc pod uwagę relatywny rozmiar ewentualnych partnerów. Koalicja jest **zwycięska** w tym sensie, że partie ją tworzące kontrolują większość miejsc w parlamencie, a **minimalna**, gdyż w jej składzie nie znajduje się partia (czy partie), która nie jest konieczna do osiągnięcia tej większości. Teoria przetargów wynika z włączenia do opisu gry założenia, że szczególnie korzystną pozycję w koalicyjnych negocjacjach muszą mieć przodujące partie, które nie potrzebują wielu sojuszników do zablokowania parlamentarnej większości. Powinny zatem dochodzić do skutku koalicje z minimalną liczbą kontrahentów niezbędnych do zorganizowania większości.

Koalicja oparta na przetargu

Koalicja oparta na przetargu (ang. bargaining coalition) jest wariantem minimalnie zwycięskiej koalicji. Im mniej partii uczestniczy w zawieraniu koalicji, tym łatwiejsze są negocjacje i tym bardziej prawdopodobna jest jej trwałość. Dlatego optymalnym rozwiązaniem jest koalicja dwupartyjna, później trójpartyjna itd. Praktyka polityczna często jednak weryfikuje założenia teorii przetargów, najczęściej z uwagi na brak skłonności silnych partii do kompromisów. W normalnych warunkach międzypartyjnej rywalizacji najbardziej uzasadnione i pożądane są te warianty minimalnie zwycięskiej koalicji, które wiążą możliwie niewielką liczbę uczestników i zapewniają nieznaczną większość w parlamencie.

Koalicja minimalnego rozmiaru

W związku z tym mówi się o koalicji minimalnego rozmiaru (ang. minimum size coalition). W porównaniu z minimalnie zwycięską koalicją dodatkowym wymogiem jest tu dążenie do tego, by bezwzględna większość mandatów była najmniejsza z możliwych. Bierze się pod uwagę nie tyle liczbę partii, ile liczbę mandatów. Zawarcie koalicji minimalnego rozmiaru daje szansę tworzącym je partiom na maksymalizację swego udziału w rządzie (mierzoną liczbą uzyskanych ministerstw). Uważa się, że jednym z mankamentów teorii zwycięskich koalicji jest nieuwzględnienie faktu, że nie wszystkie partie reprezentowane w parlamencie gotowe są włączyć się do koalicyjnej rozgrywki. Szczególnie skuteczne są bowiem koalicje, w których dystans ideologiczny między partiami będzie relatywnie mały (np. partnerzy wywodzą się z tej samej rodziny ideologicznej). Tego rodzaju modyfikacja sprowadza się do dwóch koncepcji: koalicji minimalnego zasięgu i minimalnie zbieżnej, zwycięskiej koalicji.

Koalicja minimalnego zasięgu

Koalicja minimalnego zasięgu (ang. minimal range coalition) oznacza sojusz partii, które dzieli najmniejszy dystans ideologiczny (programowy) mierzony na osi lewica – prawica. Podstawowym założeniem tej koncepcji jest to, że zgoda co do uformowania rządu i jego polityki jest bardziej prawdopodobna, jeśli między uczestnikami nie występują poważniejsze różnice programowe, a tym bardziej ideologiczne.

Minimalnie zbieżna zwycięska koalicja

Minimalnie zbieżna zwycięska koalicja (ang. minimal connected winning coalition) obejmuje najmniejszą liczbę partii politycznych, które dysponują łącznie bezwzględną większością głosów w parlamencie, a równocześnie na osi lewica – prawica zajmują pozycje styczne. Ten wymóg jest decydujący. Konieczność uwzględnienia wyłącznie „sąsiadujących” ze sobą partii może spowodować, że ich liczba będzie wyższa niż ta, która jest niezbędna dla utworzenia koalicji minimalnie zwycięskiej. Empiryczne teorie koalicji opierają się na analizie składu faktycznie funkcjonujących koalicji gabinetowych. Uogólnienia teoretyczne są formułowane właśnie na tej podstawie, a nie na podstawie rachunku prawdopodobieństwa.

Słownik

partia polityczna

dobrowolna organizacja, która dąży do zdobycia (ewentualnie utrzymania) władzy lub wpływu na władzę w państwie

koalicja

porozumienie zawarte przez partie polityczne lub państwa w celu prowadzenia wspólnej polityki

gabinet

potoczna nazwa rządu, składającego się z premiera i ministrów

koalicja gabinetowa

rodzaj koalicji powstały w celu formowania i utrzymania rządu; tworzy się ją zazwyczaj, kiedy konkurencyjne partie polityczne chcą uzyskać maksymalną władzę, lecz nie są w stanie sprawować jej samodzielnie, oraz kiedy istnieje rozproszenie lub polaryzacja sił w parlamencie

teoria gier

dział matematyki zajmujący się badaniem optymalnego zachowania w przypadku konfliktu interesów

Gra interaktywna

Polecenie 1

Rozwiąż interaktywny quiz i sprawdź swoją wiedzę.

Test

Sprawdź swoją wiedzę o koalicjach partyjnych

Poziom
trudności:

łatwy

Limit czasu:

7 min

Twój ostatni
wynik:

-

Uruchom

Sprawdź się

Pokaż ćwiczenia:

Ćwiczenie 1

Wskaż, które stwierdzenie nie pasuje do charakterystyki koalicji minimalnego zasięgu.

- ☐ Funkcjonowanie tej koalicji jest przejawem polityki koalicyjnej, podejmowanej przez partie polityczne w celu utworzenia i utrzymania gabinetu rządowego.
- ☐ Koalicja ta oznacza sojusz partii, które dzieli najmniejszy dystans ideologiczny (programowy) mierzony na osi lewica – prawica.
- ☐ Podstawowym założeniem tej koncepcji jest to, iż zgoda co do uformowania rządu i jego polityki jest bardziej prawdopodobna, jeśli między uczestnikami nie występują poważniejsze różnice programowe, a tym bardziej ideologiczne.
- ☐ Koalicja ta obejmuje najmniejszą liczbę partii politycznych, które dysponują łącznie bezwzględną większością głosów w parlamencie.

Ćwiczenie 2

Wskaż, które stwierdzenia charakteryzują koalicję gabinetową według Kaare Stromaa.

- ☐ Układ parlamentarnych partii politycznych, które uzgodniły zasady i sposób rozdziału zysków politycznych, w tym np. stanowisk ministerialnych, w procesie realizacji celu programowego.
- ☐ Układ parlamentarnych partii politycznych, które osiągnęły porozumienie co do konieczności realizacji wspólnego celu lub kilku odrębnych celów.
- ☐ Układ parlamentarnych partii politycznych, które zdecydowały się na użycie pozostających w ich dyspozycji zasobów politycznych dla realizacji wspólnego celu (celów).
- ☐ Układ parlamentarnych partii politycznych, które stworzyły nieinstytucjonalizowany układ powiązań.

Ćwiczenie 3

Zdecyduj, które stwierdzenia są prawdziwe, a które fałszywe.

Stwierdzenie	Prawda	Fałsz
O zjawisku koalicji mówimy najczęściej w związku z formowaniem i utrzymaniem rządu.	☐	☐
Nie wszystkie koalicje korzystne z matematycznego punktu widzenia są politycznie możliwe.	☐	☐
Teorie koalicji minimalnie zwycięskich były najpóźniejszymi teoriami budowy koalicji.	☐	☐
W przypadku koalicji bazującej na przetargu optymalnym rozwiązaniem jest koalicja co najmniej czterech partii.	☐	☐

Zapoznaj się z tekstem źródłowym i wykonaj ćwiczenie.

((Andrew Heywood

Politologia

Zaletą systemów wielopartyjnych jest to, że tworzą wewnętrzny system wzajemnej kontroli w rządzie i są przychylnie nastawione do debaty, pojednania i kompromisu. Proces formowania się koalicji i dynamika jej utrzymania zapewniają dużą otwartość, która nie może nie uwzględniać rywalizujących poglądów i interesów. Tak więc w Niemczech Wolni Demokraci wywierają umiarkowany wpływ zarówno na konserwatywną Unię Chrześcijańsko-Demokratyczną, jak i na Socjaldemokratyczną Partię Niemiec. W landach, gdzie uformowała się koalicja SPD-Zieloni, obecność Zielonych pomogła przyspieszyć uwzględnienie w programie politycznym spraw związanych ze środowiskiem naturalnym. Podobnie wielopartyjne cechy systemu szwedzkiego, które sprawiają, że rząd koalicyjny nie jest rzadkością, zachęciły Szwedzką Socjaldemokratyczną Partię Robotniczą do zbudowania szerokiego porozumienia w sprawie opieki społecznej i do realizowania umiarkowanej polityki, która nie zraża interesów biznesu. Polityka przekonania i radykalizm ideologiczny, które ilustrował na przykład thatcheryzm w Wielkiej Brytanii lat 80. i 90. XX w., w systemie wielopartyjnym byłyby zatem nie do pomyślenia.

Źródło: Andrew Heywood, *Politologia*, Warszawa 2006, s. 326.

Rozstrzygnij, czy autor tekstu jest zwolennikiem systemu wielopartyjnego. Uzasadnij swoją odpowiedź.

Rozstrzygnięcie: tak

Uzasadnienie:

Zapoznaj się z tekstem i wykonaj ćwiczenie.

((Walenty Baluk

Wybory parlamentarne i przetargi koalicyjne na Ukrainie w 2014 roku

Rewolucja Godności sprzyjała popularyzacji idei integracji europejskiej, dlatego po wyborach parlamentarnych stawiano na koalicję zapowiadającą realizację tej koncepcji. Badania opinii publicznej przeprowadzone przez Grupę „Ranking” (6–13 XI 2014) wykazały największe poparcie dla szerokiej koalicji w składzie: Blok Petra Poroszenki (BPP), Front Ludowy (FL), Zjednoczenie „Samopomoc” (ZS), Partia Radykalna (PR) i „Ojczyzna”, popieranej przez 19% respondentów. Większościowej koalicji składającej się z trzech ugrupowań (BPP + FL + ZS) życzyło sobie 17% badanych, natomiast minimalnie zwycięskiej koalicji z dwóch najsilniejszych ugrupowań (BPP + FL) 12% respondentów. Wyłączenie Partii Radykalnej z większościowej koalicji ugrupowań nawiązujących do tradycji Majdanu poparło 9% badanych (BPP + FL + ZS + „Ojczyzna”). Sojusz koalicyjny prezydenckiego ugrupowania z Blokiem Opozycyjnym wybrało jedynie 5% badanych. Interesujące jest to, że 20% respondentów nie poparło żadnego z wyżej wymienionych wariantów koalicji parlamentarno-gabinetowej, a 15% badanych było niezdecydowanych.

Źródło: Walenty Baluk, *Wybory parlamentarne i przetargi koalicyjne na Ukrainie w 2014 roku*, dostępny w internecie: journals.umcs.pl [dostęp 27.11.2020 r.].

Wyjaśnij, jaką rolę w tzw. przetargach koalicyjnych pełni czynnik przeanalizowany w tekście.

Ćwiczenie 6

Zapoznaj się ze źródłami i wykonaj ćwiczenie.

Źródło I

Nr	Ugrupowanie	Liczba głosów	%	Mandaty
1	Front Ludowy	3 488 144	22,14	64
2	Blok Petra Prosenki	3 437 521	21,82	63
3	Zjednoczenie „Samopomoc”	1 729 271	10,97	32
4	Blok Opozycyjny	1 486 203	9,43	27
5	Partia Radykalna Oleha Leszka	1 173 131	7,44	22
6	Partia „Ojczyzna”	891 837	5,68	17
7	Partia „Swoboda”	742 022	4,71	-

8	Komunistyczna Partia Ukrainy	611 923	3,88	-
9	Partia Serhija Tihipka „Silma Ukraina”	491 471	3,11	-
10	Partia „Pozycja Obywatelska”	489 523	3,10	-
11	Partia Agrarna „Szpadel”	418 301	2,65	-
12	Partia „Prawy Sektor”	284 943	1,80	-

Źródło: Walenty Baluk, *Wybory parlamentarne i przetargi koalicyjne na Ukrainie w 2014 roku*, dostępny w internecie: journals.umcs.pl [dostęp 27.11.2020 r.].

Źródło II

((Walenty Baluk

Wybory parlamentarne i przetargi koalicyjne na Ukrainie w 2014 roku

Pretensje do inicjowania rozmów koalicyjnych zgłosił także prezydencki Blok Petra Poroszenki (...). Z inicjatywy głowy państwa BPP, rozpoczynając przetargi koalicyjne, zaproponował Arsenija Jaceniuka na stanowisko szefa rządu. Rozważny krok siły prezydenckiej pozwolił na złagodzenie napięcia pomiędzy dwiema największymi partiami. Lider ugrupowania Jurij Łucenko podkreślił, że „partia nie będzie obstawała

przy obsadzie stanowisk, a kładła nacisk na reformy ekonomiczne i zmianę systemu władzy”. (...)

We wstępnej fazie rozmów pojawiły się dwa warianty porozumienia koalicyjnego, pierwszy autorstwa prezydenckiego Bloku Petra Poroszenki, natomiast drugi opracowała partia premiera Front Ludowy, proponując nazwę koalicji „Europejski Wybor”.

Źródło: Walenty Baluk, *Wybory parlamentarne i przetargi koalicyjne na Ukrainie w 2014 roku*, dostępny w internecie: journals.umcs.pl [dostęp 27.11.2020 r.].

Rozstrzygnij, czy na Ukrainie w 2014 r. w procesie tworzenia koalicji gabinetowej przyświecał cel osiągnięcia stabilności politycznej. Uzasadnij swoje zdanie.

Rozstrzygnięcie:

tak

Uzasadnienie:

Zapoznaj się z tekstem i wykonaj ćwiczenie.

((Arkadiusz Lewandowski

Akcja wyborcza Solidarność. Centroprawica w poszukiwaniu modelu współpracy

Powstanie koalicji nie zamykało drogi dla innych ugrupowań politycznych, w szczególności dla ROP oraz BBWR (Bloku dla Polski), które wówczas posiadały aspiracje reprezentowania większości elektoratu centroprawicowego. W ciągu kolejnych tygodni i miesięcy do AWS przystępowały lub ratyfikowały umowę o współpracy kolejne ugrupowania polityczne, m.in.: Polska Partia Ekologiczna Zieloni (ratyfikacja umowy 15 lipca 1996 r.), Partia Przymierza Narodowego (ratyfikacja 24 lipca 1996 r.) Fundacja Bezpieczna Polska (ratyfikacja 21 sierpnia 1996 r.), Stronnictwo Ludowo-Chrześcijańskie (ratyfikacja 30 sierpnia 1996 r.), Polski Związek Zachodni, Partia Victoria. 11 lipca wszystkie partie potwierdziły, że bazą programową dla AWS jest program Związku Zawodowego oraz dotychczasowe dokonania „S” na polu propozycji (projektów) konstytucji, ustawy ubezpieczeń zdrowotnych, ustawy o jawności życia publicznego, projektu powszechnego uwłaszczenia obywateli oraz prorodzinnego systemu podatkowego.

Źródło: Arkadiusz Lewandowski, *Akcja wyborcza Solidarność. Centroprawica w poszukiwaniu modelu współpracy*, dostępny w internecie: depot.ceon.pl [dostęp 27.11.2020 r.].

Podaj, jaką formę koalicji minimalnej przyjęto, tworząc AWS. Uzasadnij swój wybór.

Zapoznaj się z tekstem źródłowym i wykonaj ćwiczenie.

“ **Fakty. Bundestag w skrócie**

W dniu 24 września 2017 r. odbyły się wybory do Bundestagu, które istotnie zmieniły dotychczasowy skład parlamentu. Unia Chrześcijańsko Demokratyczna (CDU) i Unia Chrześcijańsko Społeczna (CSU), tworzące tradycyjnie jedną frakcję, uzyskały 246 mandatów, a Socjaldemokratyczna Partia Niemiec (SPD) początkowo 153 mandaty, w międzyczasie frakcję opuścił jeden poseł. Nowa w Bundestagu jest Alternatywa dla Niemiec (AfD), która uzyskała 94 mandaty, pięciu posłów nie należy jednak już do tej frakcji. Frakcję FDP reprezentuje 80 posłów, frakcję Die Linke 69, a Bündnis 90/die Grünen 67 posłów. Bundestag XIX kadencji, liczący 709 posłów, jest liczebnie największym w historii. CDU/CSU i SPD zawiązały ponownie koalicję rządową tzw. wielką koalicję. W dniu 14 marca 2018 r. Bundestag po raz czwarty wybrał Angelę Merkel (CDU/CSU) na Kanclerz Federalną.

Źródło: *Fakty. Bundestag w skrócie*, 2020 r., dostępny w internecie: btg-bestellservice.de [dostęp 17.03.2021 r.].

Wyjaśnij, w jaki sposób Angela Merkel została wybrana na kanclerz federalną w 2018 r.

Dla nauczyciela

Autor: Tomasz Malinowski

Przedmiot: Wiedza o społeczeństwie, Wiedza o społeczeństwie 2022

Temat: Rodzaje koalicji partyjnych

Grupa docelowa:

Szkoła ponadpodstawowa, liceum ogólnokształcące, technikum, zakres rozszerzony

Podstawa programowa:

Zakres rozszerzony

VIII. Modele sprawowania władzy. Uczeń:

11) przedstawia mechanizmy tworzenia koalicji gabinetowych na przykładzie Republiki Francuskiej i Republiki Federalnej Niemiec; porównuje sytuację rządów mniejszościowych i większościowych ze względu na ich stabilność i możliwości działania.

Cele operacyjne:

- wyjaśnia, czym jest koalicja i jaką rolę odgrywa w systemie politycznym;
- charakteryzuje różne rodzaje koalicji partyjnych;
- analizuje wady i zalety różnych typów koalicji.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm;
- konektywizm;
- lekcja odwrócona.

Metody i techniki nauczania:

- dyskusja;
- rozmowa nauczająca z wykorzystaniem ćwiczeń interaktywnych;
- odwrócona klasa.

Formy pracy:

- praca indywidualna;
- praca w grupach;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami, słuchawkami i dostępem do internetu;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda.

Przebieg lekcji

Przed lekcją:

1. Uczniowie zapoznają się z treścią w sekcji „Przeczytaj”. Zostają jednocześnie podzieleni na trzy grupy – każda z nich przygotowuje przed lekcją prezentację na temat tworzenia koalicji gabinetowych w trzech różnych krajach.

Faza wstępna:

1. Wybrana osoba odczytuje temat lekcji: „Rodzaje koalicji partyjnych”, na forum klasy formułowane są cele zajęć.
2. Uczniowie biorą udział w rozmowie wprowadzającej szczegółowo w przedstawiony temat lekcji.

Faza realizacyjna:

1. Pierwsza grupa uczniów przedstawia przygotowaną w domu prezentację na temat tworzenia koalicji rządowych w Izraelu. Jej podstawą są materiały znalezione w internecie. Może to być np. publikacja OSW (Karolina Zielińska, *Izrael: „koalicja zmiany” i tworzenie nowego rządu**, osw.waw.pl).
2. Druga grupa uczniów przedstawia przygotowaną w domu prezentację na temat tworzenia koalicji rządowych w Belgii. Jej podstawą są materiały znalezione w internecie. Może to być publikacja PISM (Melchior Szczepanik, *Belgia w poszukiwaniu stabilności politycznej*, pism.pl).
3. Trzecia grupa uczniów przedstawia przygotowaną w domu prezentację na temat tworzenia koalicji rządowych w Hiszpanii. Jej podstawą są materiały znalezione w internecie. Może to być np. publikacja PISM (Maciej Pawłowski, *Perspektywy utworzenia przez socjalistów rządu w Hiszpanii*, pism.pl).
4. Każda z trzech grup zadaje dwóm pozostałym po jednym pytaniu dot. omówionego kraju. Przedstawiciele każdej z grup udzielają odpowiedzi.

Faza podsumowująca:

1. Nauczyciel ocenia prezentacje, pytania oraz odpowiedzi na nie. Uczniowie rozwiązują ćwiczenia 1–4 z sekcji „Sprawdź się”.

Praca domowa:

Uczniowie poszukują w internecie odpowiedzi na zadane w trakcie zajęć pytania, na które odpowiadającym nie udało się udzielić satysfakcjonującej odpowiedzi. Jeśli nie było takich przypadków, rozwiązują pozostałe ćwiczenia z e-materiału.

Materiały pomocnicze:

Maciej Pawłowski, *Perspektywy utworzenia przez socjalistów rządu w Hiszpanii*, pism.pl.

Melchior Szczepanik, *Belgia w poszukiwaniu stabilności politycznej*, pism.pl.

Karolina Zielińska, *Izrael: „koalicja zmiany” i tworzenie nowego rządu*, osw.waw.pl.

Wskazówki metodyczne opisujące różne zastosowania multimedium:

- Uczniowie mogą wykorzystać multimedium z sekcji „Gra interaktywna” do przygotowania się do lekcji powtórkowej.